

Sygn. akt I C 1013/13

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Żelazowski

Protokolant: st. prot. Anna Żarczyńska-Ziobro

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2014 r. w Krakowie

sprawy z powództwa M. M. (1)

przeciwko P. P.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. kosztami procesu obciąża powoda M. M. (1);

III. przyznaje adwokatowi S. K. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 8.856,00 zł (słownie złotych: osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sygn. akt I C 1013/13

UZASADNIENIE

wyroku zaocznego z dnia 1.04.2014 r.

Powód M. M. (1) w pozwie złożonym w dniu 13.06.2013 r., domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego P. P. kwoty 657.396,70 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13.09.2011 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Na uzasadnienie powyższego żądania wskazał, iż w 1999 r. zmarła jego żona J. M., która pozostawiła testament notarialny, na mocy którego jedynym jej spadkobiercą został pozwany P. P.. W tym samym testamencie zmarła uczyniła zapis na rzecz powoda w postaci samochodu osobowego marki O. (...) z 1991 r. oraz mieszkania obejmującego jeden pokój z kuchnią, stanowiący odrębną nieruchomość lub spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. W związku z tym, że pozwany nie chciał dobrowolnie wykonać zapisu oraz zapłacić powodowi kwoty zachowku po zmarłej, powód wystąpił przeciwko niemu z powództwem. W toku postępowania ustalono wartość przysługującego powodowi zachowku na kwotę 878.304 zł oraz wysokość wynagrodzenia przysługującego pozwanemu za bezumowne korzystanie przez powoda z lokalu mieszkalnego przy ul. (...), który wchodził w skład masy spadkowej za okres od 1.09.2000 r. do 30.06.2010 r. w wysokości 273.896,70 zł., pomimo, iż powód deklarował chęć niezwłocznego opuszczenia tego mieszkania po wykonaniu przez pozwanego zapisu.

Następnie powód podał, iż Sąd Okręgowy przed którym prowadzone było to postępowanie potrącił z przysługującego powodowi zachowku wynagrodzenie pozwanego w/w kwocie i wyrokiem z dnia 22.12.2010 r. sygn. akt I C 355/05

zobowiązał pozwanego do wykonania zapisu poprzez złożenie w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku w formie prawem przewidzianej oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz powoda lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ul. (...) w K.. Przy czym wartość tego lokalu strony ustaliły na kwotę 383.500 zł.

Pomimo tego do chwili obecnej pozwany nie wykonał na rzecz powoda zapisu, choć jedynie wydał lokal objęty wyrokiem w posiadanie. Powód zaznaczył, iż zobowiązanie objęte w/w wyrokiem nie może zastąpić umowy notarialnej, gdyż prawo własności mieszkania przy ul. (...) przysługuje niepodzielnie pozwanemu oraz jego żonie jako współwłasność majątkowa małżeńska.

W związku z powyższym powód podniósł, iż pozwany odpowiada za niewykonanie zobowiązania, które na siebie przyjął oraz szkodę, jaką mu wyrządził swoim rażąco nagannym zachowaniem. Powód podał, iż na dochodzoną przez niego kwotę składa się kwota 383.500 zł równa ustalonej przez strony wartości lokalu przy (...) oraz kwota 273.896,70 zł, którą powód został zobowiązany zapłacić pozwanemu za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego przy ul. (...), który to lokal powód zajmował z konieczności. Równowartość tego wynagrodzenia stanowi szkodę powoda z tytułu niewykonania zapisu, do naprawy której zobowiązany jest pozwany.

Odsetki powód liczy od dnia uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22.12.2010 r., sygn. I C 355/05.

Sąd ustalił, następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni J. M. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 8.10.1998 r. do całości swego majątku powołała swojego siostrzeńca P. P. czyniąc zapisy na rzecz pasierba A. W. oraz męża M. M. (1). Na rzecz powoda pozwany był zobowiązany do wydania samochodu osobowego marki O. (...) rok produkcji 1991, a także lokalu mieszkalnego, obejmującego jeden pokój z kuchnią, stanowiącego odrębną nieruchomość lub będącego spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu, położonego w K., do czego spadkodawczyni zobowiązała się zgodnie z zawartą ugodą.

J. M. zmarła w 1999 r., a cały spadek po niej nabył P. P. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie z dnia 27.10.1999 r., sygn. I Ns 1046/99/S.

Przed Sądem Okręgowym w Krakowie do sygn. akt I C 355/05 (wcześniej I C 1673/00), toczyła się sprawa z powództwa M. M. (1) przeciwko P. P. o zachówek i wykonanie zapisu po zmarłej J. M.. W ostatecznie sprecyzowanym żądaniu pozwu, M. M. (1) wniósł o zobowiązanie pozwanego P. P. do wykonania zapisu sporządzonego przez J. M. przez złożenie w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku, w formie prawem przewidzianej, oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz powoda M. M. (1) lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w K., a objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie oraz związanego z własnością tego lokalu udziału w (...) części w użytkowaniu wieczystym działki nr (...) obj. Kw nr (...) oraz we współwłasności niewydzielonych części wspólnych budynku, z którego lokal został wydzielony oraz o zasądzenie od P. P. na rzecz powoda kwoty 387.208 zł z ustawowymi odsetkami zwłoki poczynając od dnia 1.11.2007 r. do dnia zapłaty tytułem zachowku po J. M..

W trakcie procesu pozwany P. P. uznał pkt 1 tak sprecyzowanego żądania pozwu, wskazując, iż strony wspólnie ustaliły, który lokal będzie stanowić przedmiot zapisu oraz jego wartość na kwotę 383.500 zł, natomiast w pozostałym zakresie wniósł o oddalenie powództwa. Podniósł także zarzut potrącenia wzajemnej wierzytelności wobec powoda, wynikłej z faktu bezumownego korzystania przez powoda z nieruchomości oraz rzeczy ruchomych należących do pozwanego – mieszkania nr (...)(...) położonego w K. przy ul. (...) oraz lokalu użytkowego wraz z wyposażeniem, w kwocie wyliczonej przez biegłego dr inż. J. D. z dnia 22 czerwca 2010 r i zgodnie z jego opinią, poczynawszy od 1 września 2000 r. do dnia 30 czerwca 2010 r. (lokal mieszkalny) i za okres od 01 września 2000 r. do 31 maja 2005 r. (lokal użytkowy). Pozwany ponadto podniósł, że przez cały okres sporu pomiędzy stronami, gotów był wykonać na rzecz powoda zapis i przenieść własność mieszkania przy ul. (...) w K.. Nie było to jednak możliwe ze względu na postawę powoda, ciągle zmiany przez niego zdania, zmiany dochodzonych roszczeń pod pretekstem precyzowania powództwa.

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2010 r. syn. akt I C 355/05, Sąd Okręgowy w Krakowie zobowiązał pozwanego P. P. do wykonania zapisu przez złożenie w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku w formie prawem przewidzianej oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz powoda M. M. (1) lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ul. (...) w K. a objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie oraz związanego z własnością tego lokalu udziału w (...) części w użytkowaniu wieczystym działki nr (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...) oraz we współwłasności nie wydzielonych części wspólnych budynku z którego lokal został wydzielony. W pozostałym zakresie powództwo M. M. (1) zostało oddalone.

Sąd Okręgowy ustalił, iż powód M. M. (1) był mężem spadkodawczyni J. M.. W skład spadku po J. M. wziętego pod uwagę przy obliczaniu zachowku wchodził wartość lokalu mieszkalnego nr (...) (...) oraz lokalu użytkowego nr (...) położonych w K. przy ulicy (...), udział w nieruchomości zabudowanej budynkiem wielomieszkaniowym położonym w K. ul. (...), nieruchomość gruntowa niezabudowana obejmująca działkę nr (...), nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym położonym w P. ulica (...), wartość wyposażenia lokalu użytkowego nr (...) (...) i lokalu mieszkalnego nr (...) (...) położonych w budynku przy ul. (...) w K. , wartość środków pieniężnych zgromadzonych na kontach bankowych.

Biegli sędziwi dr inż. J. D. - z zakresu budownictwa i wyceny nieruchomości oraz mgr inż. E. T. - w zakresie szacowania ruchomości oraz nakładów na budynki ustalili, że wartość majątku spadkowego (nieruchomości i ruchomości) według stanu na dzień 24 marzec 1999 r. tj. chwili śmierci spadkodawczyni J. M. i aktualnych cen wynosiła 2.634.912 zł. Powód w chwili otwarcia spadku był osobą trwale niezdolną do pracy, miał ukończone 67 lat. Przy dziedziczeniu ustawowym powodowi M. M. (1) przypadłby po żonie J. M. udział w spadku w wysokości 1/2 części czyli dwie trzecie z tego udziału stanowi 1/3 część spadku, zatem 1/3 z kwoty 2.634.912 zł, to jest 878.304 zł. Obliczony dla powoda zachówek został ustalony na kwotę 878.304 zł. Sąd wziął również pod uwagę, iż pozwany P. P. zaoferował tytułem wykonania zapisu na rzecz M. M. (1) przeniesienie własności lokalu przy ul. (...) w K. oraz że strony wspólnie ustaliły wartość lokalu mieszkalnego na kwotę 383.500 zł. Kwotę przypadającą powodowi jako zachówek (878.304 zł) Sąd więc pomniejszył o wartość lokalu mieszkalnego wskazaną przez pozwanego na 383.500 zł co dało kwotę 494.804 zł dochodzoną przez powoda. Sąd Okręgowy uznał, również iż wbrew twierdzeniom powoda roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z wyposażonych lokali nie uległo przedawnieniu bowiem termin przedawnienia takich roszczeń wynosi 10 lat zgodnie z art. 118 kodeksu cywilnego. Stosownie do opinii biegłego dr inż. J. D. z dnia 22 czerwca 2010 r. wysokość odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu użytkowego przy ul. (...) w K. (kawiarnia) wynosiła 283.776 (w przypadku lokalu z wyposażeniem wartość ta wzrasta o 10%, co daje kwotę 312.153,60 zł) a wysokość odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego przy ul. (...) wynosiła 248.997 zł (w przypadku mieszkania umeblowanego wartość ta wzrasta o 10%, co daje kwotę 273.896,70 zł). Sąd wyliczył, iż łączna kwota przedstawiona przez pozwanego do potrącenia za cały okres korzystania z lokali przez powoda po śmierci spadkodawczyni i w czasie trwania procesu objętych zarzutem potrącenia – wyniosła 586,050,30 zł (532.773 w przypadku lokali bez wyposażenia, bez dodatkowych 10%) , wobec żądania powoda zapłaty kwoty 494.804 zł [878.304 (wartość zachowku) – 383.500 (wartość zapisu) = 494.804 zł] tytułem zachowku. Wartość odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego i użytkowego Sąd ustalił według czynszu wolnorynkowego, ponieważ powód nie miał zawartej umowy z pozwanym. M. M. (1) posiadał jedynie umowę najmu lokalu użytkowego zawartą z pozwanym P. P. na okres 1 roku tj. do 1 września 2000 r. Sąd wskazał również, że spadkodawca M. M. (2) zapisała w testamencie na rzecz powoda lokal mieszkalny, obejmujący jeden pokój z kuchnią, stanowiący odrębną nieruchomość lub będący spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu, położony w K., do czego zobowiązała się zgodnie z zawartą ugodą oraz że pomiędzy stronami doszło do wypracowania zgodnego stanowiska odnośnie zapisu, którym ma być lokal położony w K. przy ul. (...) o wartości 383.500 zł.

Powód zaś po śmierci spadkodawczyni nie wydał lokalu użytkowego i mieszkalnego i dlatego też pozwanemu przysługuje odszkodowanie od pozwanego z tytułu zajmowania lokali bez tytułu prawnego. Sąd ustalił, iż w konsekwencji wskutek potrącenia wartość odszkodowania za zajmowanie wyposażonych lokali bez tytułu prawnego przewyższyła wartość pozostałego zachowku, wobec czego roszczenie powoda zostało oddalone na podstawie art. 991 § 1 i 2 k.c. (pkt. II wyroku).

Wyrokiem z dnia 13.09.2011 r. sygn. akt I ACa 694/11 Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił apelację powoda od w/w wyroku. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, na prawidłowość w ustaleniach faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy za wyjątkiem ustalenia wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z wchodzącego w skład masy spadkowej po J. M. lokalu użytkowego. Sąd Apelacyjny podniósł, iż Sąd I instancji ustalił, iż wydanie tego lokalu pozwanemu przez powoda nastąpiło w 2005 r., gdy tymczasem z protokołu zdawczo – odbiorczego wynikało, iż nastąpiło to 21.06.2004 r. W związku z tym przyjęta przez Sąd Okręgowy kwota 283.776 zł (z wyposażeniem 312.153 zł) za okres od września 2000 do maja 2005 r. winna być obniżona wskutek naliczenia tego wynagrodzenia do czerwca 2004 r. Ostatecznie więc Sąd Apelacyjny przyjął kwotę 228.537 zł, którą należało podwyższyć o 10 % czyli o 22.853 zł (gdyż lokal ten wyposażony był w ruchomości należące do masy spadkowej) co dało kwotę 251.390. Sąd Apelacyjny jednak zauważył, że w konsekwencji i tak wyrok w zaskarżonej części odpowiada prawu.

W dniu 12.10.2012 r. do Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie powód złożył wniosek o zavezwanie małżonków P. P. i B. P. do próby ugodowej , której celem miało być złożenie oświadczenia woli przez zavezwanych o przeniesieniu na rzecz powoda własności lokalu położonego przy ul. (...) w K.. Zavezwani na termin rozprawy nie stawili się, w związku z czym do zawarcia ugody nie doszło (sprawa I Co 1588/12).

Dowód: akta Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie I Ns 1046/99/S; akta Sądu Okręgowego w Krakowie I C 355/05; akta Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie I Co 1588/12/S

Sąd zważył, co następuje:

Powód w niniejszej sprawie domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego P. P. kwoty 657.396,70 zł. Podał, iż na dochodzoną przez niego kwotę składa się kwota 383.500 zł tytułem niewykonania zobowiązania, które przyjął na siebie pozwany w postępowaniu o wykonanie zapisu, a która to kwota równa się wartości lokalu, którego własność miał przenieść pozwany na rzecz powoda. Ponadto powód wskazał, iż na dochodzoną kwotę składa się kwota 273.896,70 zł tytułem odszkodowania, którą powód został zobowiązany zapłacić pozwanemu za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w K., a który to lokal powód zajmował z konieczności na skutek niewykonania przez pozwanego zapisu uczynionego na rzecz powoda przez zmarłą żonę J. M.. Powód zaznaczył, także iż równowartość tego wynagrodzenia stanowi szkodę powoda z tytułu niewykonania zapisu, do naprawy której zobowiązany jest pozwany.

W ocenie Sądu roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie. Przemawia za tym fakt, iż przed Sądem Okręgowym w Krakowie w sprawie sygn. akt I C 355/05 pomiędzy tymi samymi stronami toczyło się postępowanie, którym objęta była dochodzona przez obecnego powoda kwota za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w K. jak również rozstrzygnięta została kwestia wykonania zapisu na rzecz M. M. (1) przez P. P. po zmarłej J. M.. Oznacza to iż, w/w kwestie zostały już rozstrzygnięte (były przedmiotem osądu), a żadne względy nie przemawiają za wzruszeniem ustaleń wynikających z zapadłego w tej sprawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 22.12.2010 r. Pomiedzy stronami nastąpiło rozliczenie kwoty z tytułu bezumownego korzystania z lokalu, powód zaś w niniejszym procesie żąda w istocie ponownego rozliczenia tej kwoty z tego samego tytułu, co jest bezpodstawne.

Jeśli zaś chodzi o zagadnienie wykonania zapisu do czego został zobowiązany pozwany w w/w wyroku, to wskazać należy, iż w powołanym postępowaniu strony i ich pełnomocnicy same ustaliły zakres przedmiotowy wykonania tego zobowiązania polegający na przeniesieniu na powoda własności lokalu przy ul. (...) w K.. Kwestia dlaczego strony ustaliły taki a nie inny przedmiot zapisu w sytuacji gdy jednym ze współwłaścicieli lokalu była małżonka pozwanego (osoba nie związana ze sporem) oraz w jakich okolicznościach doszło do wydania wyroku, pozostają poza oceną tut. Sądu. Orzeczenie to jest prawomocne, określa sposób wykonania zapisu i Sąd w niniejszej sprawie jest nim związany.

Zasadniczą kwestią pozostaje rozważenie z jakiego tytułu powód domaga się zasądzenia kwoty stanowiącej równowartość lokalu przy ul. (...) w K.. W pozwie nie jest to wywiedzione w sposób jednoznaczny. Należy jednak domniemywać, iż jest to roszczenie odszkodowawcze za niewykonanie zapisu. Oczywiście w sytuacji gdy spadkobierca odmawia wykonania zapisu, zapisobierca może wystąpić na zasadach ogólnych z roszczeniem odszkodowawczym z tytułu niewykonania zobowiązania. Jednakże w niniejszej sprawie, wobec wiążącego charakteru wyroku zapadłego w

sprawie sygn. akt IC 355/05, uznać należy, że powód nie udowodnił przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, a w szczególności szkody i jej wysokości, czy też winy w zachowaniu dłużnika. Skoro tak to i w tym zakresie powództwo należało oddalić.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Istota mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądu wyraża się w tym, że także inne sądy, inne organy państwowe, a w przypadkach przewidzianych w ustawie również inne osoby muszą brać pod uwagę fakt istnienia i treść prawomocnego orzeczenia sądu. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się m.in. tym, że jest ona ściśle związana z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 KPC) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (por. wyr. SN z 20.9.2011 r., I BU 2/11, Legalis).

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, wobec rozstrzygnięcia zapadłego w sprawie sygn. akt IC 355/05, pozostawał dowód z ewentualnego przesłuchania stron wobec czego Sąd, na zasadzie art. 217 §3 k.p.c. dowód ten pominął.

W pkt III wyroku Sąd przyznał adw. S. K. od Skarbu Państwa wynagrodzenie w kwocie 8.856 zł (w tym stawka podatku VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu na podstawie § 2, § 6 pkt 7, § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U z 2013 r. poz. 461 t.j.).

Powód jako strona przegrywająca sprawę ponosi też koszty procesu na zasadzie art. 98 k.p.c. , co znalazło swój wyraz w pkt II wyroku.